

Sygn. akt II UK 491/16

POSTANOWIENIE

Dnia 9 sierpnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku B.S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 sierpnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 13 kwietnia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje radcy prawnemu H.W. - Kancelaria Radcy
Prawnego w P. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...)
kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) powiększoną o stawkę
należnego podatku od towarów i usług tytułem kosztów
nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2016 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację ubezpieczonego B.S. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Ubezpieczeń Społecznych w P. z dnia 26 marca 2015 r., VII U (...), oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w P. z dnia 17 marca 2014 r., odmawiającej ubezpieczonemu przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego ubezpieczony – reprezentowany przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu – wniósł skargę kasacyjną, w której zarzucił wyłącznie naruszenie przepisów prawa procesowego (art. 5; art. 233 § 1 w związku z art. 286 i art. 382 oraz art. 477¹⁴ § 4 k.p.c.). Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, ubezpieczony powołał się na występujące w sprawie „zagadnienie prawne, które jest ważne dla ogólnego interesu przeciwników procesowych organów rentowych”. Zdaniem skarżącego, zachodzi potrzeba „wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy swoistej nierówności stron panującej w regulacjach procedury cywilnej wynikającej z art. 5 kpc i 206 kpc”. Przedmiotowa „nierówność stron” nabiera szczególnego znaczenia w sprawach zainicjowanych odwołaniami od decyzji organów rentowych, w których – zgodnie z art. 6 k.c. – na odwołujących się spoczywa „obowiązek dowodowy”. Tymczasem odwołujący się jako strona „słabsza” nie posiada fachowej wiedzy, nie dysponuje „bazami danych”, z których korzysta organ rentowy i bardzo często nie stać go na sfinansowanie pomocy prawnej. Skarżący podniósł, że zgodnie z art. 206 k.p.c. strona pozwana jest obligatoryjnie pouczana przez sąd o jej uprawnieniach i obowiązkach procesowych oraz o możliwości ustanowienia pełnomocnika z urzędu, zaś w odniesieniu do powoda sąd, w razie uzasadnionej potrzeby, „może” jedynie dokonać stosownych pouczeń, jeżeli powód występuje bez fachowego pełnomocnika. Zdaniem autora skargi „istotnym wydaje się uregulowanie kwestii udzielania przez sąd niezbędnych pouczeń osobom występującym w sporach z zakresu ubezpieczeń społecznych, gdzie procedura nakłada na nich jako powodów określone obowiązki, a występują przeciwko organowi rentowemu, który zwykle jest reprezentowany przez fachowych pełnomocników i w zakresie sporów sądowych posiada nieporównywalnie większe doświadczenie i kompetencje”. W ocenie skarżącego „takie starcie często kończy się oddaleniem odwołania na skutek bierności powoda i braku stosownych wniosków dowodowych - co powoduje u ubezpieczonych podważenie wiary w sens ubezpieczeń społecznych i duże poczucie krzywdy i niesprawiedliwości”. Ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie Sądowi Okręgowemu w P. sprawy do ponownego rozpoznania, a ponadto o przyznanie pełnomocnikowi ubezpieczonego

kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Według ubezpieczonego potrzeba przyjęcia niniejszej skargi do rozpoznania jest podyktowana koniecznością rozstrzygnięcia istotnego problemu prawnego związanego z wykładnią art. 5 i 206 k.p.c. w kontekście wynikającej z tych regulacji normatywnych „nierówności stron”. Tego poglądu Sąd Najwyższy jednak nie podziela, wobec czego wskazana okoliczność nie może stanowić przesłanki warunkującej rzeczywistą potrzebę rozpoznania skargi kasacyjnej wniesionej przez ubezpieczonego.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że występowanie w sprawie „istotnego zagadnienia prawnego” jest okolicznością wskazującą na potrzebę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania tylko wtedy, gdy będzie odpowiadało określonym wymaganiom formalnym. Tak więc przedmiotowe zagadnienie powinno: 1) przybrać formę zapytania (wypowiedzi pytającej), 2) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, 3) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny, aby umożliwiło sądowi kasacyjnemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi w kwestii jurydycznej, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu, 4) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą oraz 5) dotyczyć problemu, który rzeczywiście (a nie pozornie) budzi istotne (poważne) wątpliwości prawne; przy czym wszystkie wymienione przesłanki muszą zostać spełnione łącznie.

„Zagadnienie”, jakie sformułowano w niniejszej skardze, nie spełnia tego warunku z oczywistych względów. W szczególności trzeba zauważyć, że autor

skargi w żaden sposób nie wyjaśnił, na czym – w jego ocenie – mają polegać trudności interpretacyjne (rozbieżności orzecznicze) dotyczące wykładni przywołanych przez niego przepisów prawa procesowego; nie przytoczył argumentów, które w tym zakresie prowadzą do rozbieżnych ocen interpretacyjnych. Nadto, warto wspomnieć, że problem prawny, którego wyjaśnienie nie miałoby żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy sądowej w ramach ustalonego stanu faktycznego nie stanowi okoliczności decydującej o potrzebie rozpoznania skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243). Taka zaś sytuacja zachodzi, gdy w skardze ograniczono się wyłącznie do przedstawienia zarzutów w zakresie obrazy prawa procesowego bez ich powiązania z jakimkolwiek przepisem prawa materialnego. Kasacyjny zarzut naruszenia przepisów postępowania jest skuteczny tylko wówczas, gdy takie uchybienie formalne mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Z kolei ustalenie, czy wskazywane uchybienie procesowe rzeczywiście mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy zależy od tego, czy doprowadziło ono do obrazy przez sąd prawa materialnego w postaci błędnej wykładni lub wadliwego zastosowania (niezastosowania). Tymczasem w niniejszej skardze nie przedstawiono jakichkolwiek zarzutów obejmujących naruszenie przepisów materialnoprawnych, które stanowiły podstawę wyroku Sądu drugiej instancji. Wobec tego nie można ustalić, czy rzekome naruszenie przepisów postępowania, na które powołano się w skardze, miało istotny wpływ na treść kwestionowanego rozstrzygnięcia. W konsekwencji wyjaśnianie przez Sąd Najwyższy problemu „nierówności stron” w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, na który powołuje się autor skargi, byłoby oczywiście bezprzedmiotowe.

W ostatecznym rozrachunku trzeba więc stwierdzić, że konstrukcja, na której ubezpieczony oparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, jedynie pozoruje występowanie w tej sprawie okoliczności publicznoprawnych, w odniesieniu do których Sąd Najwyższy dokonuje oceny w ramach przedsądu; w rzeczywistości takie okoliczności nie zachodzą. Skarga kasacyjna, będąca nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia prawomocnych orzeczeń sądowych, służy, z natury, realizacji postulatu zapewnienia jednolitości wykładni prawa przez sądy

powszechne i rozwoju jurysprudencji, wobec czego jej zadaniem nie jest eliminacja z obrotu prawnego prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji, którego rozstrzygnięcie nie odpowiada oczekiwaniom strony skarżącej. Samo niezadowolenie strony z takiego rozstrzygnięcia, jak również poczucie „krzywdy i niesprawiedliwości” wywołane niekorzystnym dla niej orzeczeniem, czy też przekonanie o braku „wiary w sens ubezpieczeń społecznych” nie mieszczą się w katalogu objętym art. 398⁹ § 1 k.p.c. i dlatego nie są wystarczającymi argumentami przemawiającymi za potrzebą rozpoznania skargi kasacyjnej.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i orzekł o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym w oparciu o przepisy § 4 ust. 3 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1805).